

“Vaqon məktəb”lərdən müasir təhsil ocaqlarına

Məcburi köçkün rayonlarından olan gənclər üçün yaradılmış təhsil şəraiti öz bəhrəsini verir

Məcburi köçkünlərin problemləri və onların mənzil-məişət qayğılarının həlli Azərbaycan dövlətinin daim diqqət mərkəzindədir. Əhalinin sosial qayğıya ən çox ehtiyacı olan təbəqəsini təşkil edən qaçqın və məcburi köçkünlərin normal yaşayışı, həyat şəraitinin təmin edilməsi hökumətin sosial siyasətinin prioritet istiqamətini təşkil edir. Məhz bu diqqət və qayğının nəticəsidir ki, indi Azərbaycanda bir dənə də olsun çadır düşərgəsi qalmayıb və bu düşərgələrdə sığınacaq tapmış məcburi köçkün ailələri onlar üçün salınmış yeni şəhərciklərdə məskunlaşıb. Ümumilikdə məcburi köçkünlər üçün bu gündə 94 müasir yaşayış kompleksi salınıb, 49 min ailə və ya 243 min nəfər yeni mənzillərlə təmin olunub. 2015-ci ildə bir nəfər məcburi köçkünü xərclənən vəsaitin həcmi təxminən 840 manat təşkil edib ki, bu da dünyanın digər münaqişə zonaları ilə müqayisədə ən yüksək göstəricidir. Həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsində məcburi köçkünlər arasında yoxsulluq həddi son 12 ildə 75 faizdən 12 faizədək azalıb.

Mənzil-məişət şəraiti ilə yanaşı, yüksək təhsil də vacib şərtlərdəndir. Məcburi köçkünlər üçün yeni tikilən qəsəbələrdə yüksək maddi-texniki bazası olan məktəblər də tikilir. Danılmaz faktır ki, gənclərin keyfiyyətli təhsil alması üçün maddi-texniki təchizata malik məktəb binalarının olması da əsas şərtlərdəndir. Məhz buna görə Azərbaycan hökuməti uzun illər çadır düşərgələrində, yataqxana binalarında, yarımçıq tikililərdə müvəqqəti məskunlaşan məcburi köçkünlər üçün yeni şəhərciklərin salınması sosial infrastrukturun, o cümlədən təhsil və təlim-tərbiyə ocaqlarının qurulmasına xüsusi önəm verir. Bunun nəticəsidir ki, yeni salınmış yaşayış məntəqələrində 150 məktəb, 6 musiqi və 1 incəsənət məktəbi, 1 Mədəniyyət Sarayı, 59 uşaq bağçası, 58 tibb məntəqəsi, 50 mədəniyyət mərkəzi, 2 Olimpiya İdman Kompleksi inşa olunub. Son 20 ildə həcmə görə ən böyük - 1300 şagird yerlik məktəb 2012-ci ildə məcburi köçkünlər üçün Qaradağ rayonunun Müşfiqabad qəsəbəsində tikilib. Bütün bunlar Azərbaycan dövlətinin əhalinin sosial qayğıya ən çox ehtiyacı olan təbəqəsinə qayğısının göstəricisi, məcburi köçkün uşaqların təhsillə əhatə olunmasına və onların öz gələcəyini daha yaxşı qurmasına lazımi şəraiti yaradılmasının təzahürüdür. Azərbaycan Prezidentinin 2012-ci il 30 dekabr tarixli Sərəncamına əsasən, Sabunçu rayonunun Ramana qəsəbəsində məcburi köçkünlər üçün tikilmiş 300 şagird yerlik məktəb

binasında yaradılan şərait də bunu bir daha təsdiq edir. Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fondunun sifarişi ilə tikilən, müasir təlim-tədris avadanlığı ilə təchiz edilən bu təhsil ocağında müəllim və şagirdlər üçün hər cür şərait yaradılıb. İndi məcburi köçkün şəhərciklərində tikilmiş bütün məktəblərdə olduğu kimi, burada da geniş və işıqlı sinif otaqları, idman zalı, laboratoriya və fənn kabinetləri, kompyuter otağı və yeməkhana fəaliyyət göstərir. Məktəb binası elektrik, su və müasir istilik sistemi ilə tam təchiz edilib.

Məcburi köçkün məktəbləri ən yaxşılar sırasında

Bəs, bu şərait məcburi köçkün rayonlarından olan gənclərin təhsil səviyyəsinə necə təsir göstərib? Məcburi köçkün rayonlarından olan məzunların buraxılış və ali məktəblərə qəbul imtahanlarında göstərdikləri nəticələr necə dəyişir?

Bu sualların dəqiq cavabını Təhsil Nazirliyinin mərkəzləşdirilmiş yoxlama imtahanının nəticələrinə əsasən tərtib etdiyi reyting cədvəllərində tapmaq olar. Şagirdləri imtahan verən məktəblər arasında öz fəaliyyəti, təhsil uğurları ilə seçilən, ictimaiyyət arasında tanınan və rəğbət qazanan xeyli tədris ocağı olsa da, yoxlamada cəmi 2 məktəb 100 faizlik nəticə göstərib. Bunlar Sumqayıtdakı Təbiət-Texniki Elmlər Liseyi və Cəbrayıl rayonunun Xələfli kənd orta məktəbidir. Hər iki təhsil müəssisəsinin bütün onbirinci sinif şagirdləri yoxlama imtahanında iştirak edərək fənlərin hamısından müsbət qiymətlər alıblar.

Sumqayıt liseyi ilə bağlı məsələ aydındır. Bu lisey nəinki Sumqayıtın, hətta ölkənin ən nümunəvi ümumtəhsil müəssisələrindən hesab olunur. Cəbrayıl məktəbinə gəldikdə isə onun nəticəsi həm reyting cədvəlinin əsasən sonunda yer almış məcburi köçkün məktəbləri, həm də ilk 50 məktəb sırasına düşməyən tanınmış təhsil ocaqları üçün bir nümunə ola bilər. Reyting cədvəlində ilk 50 yeri tutan təhsil ocaqları arasında Cəbrayıl rayonunun Xələfli kənd məktəbi ilə yanaşı, Kəlbəcər rayonu 8, 17, 118, Laçın rayonu 34, Ağdam rayonu 81, 35, 32 nömrəli, Şuşa rayonu Malıbəyli, Zəngilan rayonu 38 nömrəli məktəblər də yer alıblar.

Deməli, əhalinin sosial qayğıya ən çox ehtiyacı olan təbəqəsinin, yeni məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, bu ailələrin məskunlaşdıqları ərazilərdə sosial infrastrukturun qurulması, yeni məktəblərin tikilməsi artıq öz bəhrəsini verir. Bu, həm də büt-

tövlükdə məcburi köçkün məktəblərində təhsilin aşağı səviyyədə olması barədə ictimaiyyət arasında yayılmış fikirlərin heç də əsaslı olmadığını göstərir.

Daha bir mühüm məqam isə məcburi köçkün gənclər arasında xüsusi təyinatlı məktəblərə marağın artması olmaqlıdır. Belə ki, son bir neçə ildə qəbul imtahanlarında 500-dən çox bal toplayan abituriyentlər arasında xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələrinin sayının çoxaldığı müşahidə edilir. Belə ki, Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının (TQDK) 2015/2016-cı il üçün ali və orta ixtisas məktəblərinə keçirdiyi qəbul imtahanlarında 500-dən çox bal toplayan abituriyentlər arasında xüsusi təyinatlı məktəblərə sənəd verənlərin sayı əvvəlki illərə nisbətən daha çoxdur. TQDK-nın elmi-statistik təhlillərinə əsasən, xüsusi təyinatlı ali məktəblərə sənəd verənlər arasında işğal altındakı rayonlardan olan abituriyentlərin də sayı artır. Hətta bu məktəblərdə təhsil almaq istəyən məcburi köçkün abituriyentlər arasında 600-dən yuxarı bal toplayanlar da var. Həmin rayonlardan olan abituriyentlər arasında xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələrini seçənlərin sayının çoxalması həm də gənclərin hərbi məktəblərə marağının artmasının göstəricisidir. Bu, həm də onu göstərir ki, yaxın gələcəkdə Azərbaycan ordusunda xidmət edən zabitlərin əksəriyyəti intellektual səviyyəsi yüksək olan bilikli və savadlı gənclər olacaqlar.

Bu məsələdə diqqəti çəkən daha bir mühüm məqam isə ali məktəblərə maraq göstərən gənclər arasında məcburi köçkün abituriyentlərin sayının artmasıdır. TQDK-nın statistik təhlillərinə əsasən, ötən il xüsusi təyinatlı ali məktəblərə sənəd vermiş abituriyentlər arasında məcburi köçkün rayonlarından olan gənclər daha çoxdur. Son qəbul imtahanlarında 600 baldan yuxarı nəticə göstərmiş bu cür abituriyentlərdən 5 nəfər təkə Laçın rayonundan olan məcburi köçkün abituriyentlərin payına düşür.

Yeri gəlmişkən, Baş nazirin müavini, Qaçqın və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənov çıxışlarında ali məktəblərə qəbul zamanı yüksək bal toplamış abituriyentlərin bu ixtisaslara istiqamətləndirilməsinin vacibliyini tez-tez vurğulayır. O, hətta işğal altındakı rayonların orta məktəblərində bacarıqlı şagirdləri hərbi peşəyə istiqamətləndirmək üçün rayon icra hakimiyyəti baş-

çıları və təhsil şöbələrinin rəhbərlərinə müraciət də etmişdi. Baş nazirin müavini vurğulamışdı ki, Heydər Əliyev adına Ali Hərbi Məktəbə və Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə qəbul zamanı abituriyentlərin bal göstəricilərinin yüksək olmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir: “Biz istəyirik məcburi köçkün gənclər hərbi məktəblərdə təhsil alsınlar. Onların biliyi, bacarığı, dil qabiliyyətləri, cəsarəti və iradəsi olsun. Aşağı bal toplayan şəxslərin ali məktəblərdə oxuması vacib deyil. Vacib odur ki, ora yüksək bal toplayanlar getsin. Əgər ora 500 bal toplayan getsə, biz onu qəbul edəceyik. Bəli, onda bilinər ki, o həqiqətən hərbcı olmaq istəyir. Yoxsa aşağı balla ora qəbul olunan şəxsdən nə hərbcı olacaq?!”

Ali hərbi məktəblərdə təhsil almaq istəyən abituriyentlər arasında məcburi köçkün gənclərin sayının artması, həmin gənclərin qəbul imtahanlarında yüksək nəticə əldə etməsi də bunun göstəricisi sayıla bilər.

Daha bir maraqlı fakt isə odur ki, işğal olunmuş rayonlarla yanaşı, sərhəd bölgələrində, xüsusilə də cəbhə xəttinə yaxın kəndlərdə yaşayan gənclər arasında da ali hərbi məktəblərə maraq artmaqdadır. Belə ki, 2006-cı ildə bu kəndlərdən olan abituriyentlər arasında ali hərbi məktəblərə daxil olan gənclərin sayı 7 nəfər idisə, cəmi bir il sonra onların sayı dörd dəfə artaraq 28 nəfərə çatıb. Sonrakı illərdə Tovuz rayonundan ali hərbi məktəblərə qəbul olunanların sayı ilbəil artmağa başlayıb. 2012-ci ildə təkə bu rayondan hərbi məktəblərə daxil olmuş məzunların sayı 79 nəfər, 2013-cü ildə 88 nəfər, 2014-cü ildə 93 nəfər, 2015-ci ildə isə 107 nəfər olub. Ümumilikdə isə ötən il Tovuz rayonundan ali hərbi məktəblərə imtahan verənlərin sayı 200 nəfərdən çox olub.

...Torpaqlarımızın işğalı nəticəsində öz yurdundan qovulmuş məcburi köçkün ailələrinə böyüyən məktəb yaşlı uşaqlar müəyyən bir dövr ərzində təhsil hüququndan tamamilə məhrum olmuşdular. Onlar hətta bir neçə il ərzində təhsillərini çadırlarda, “vaqon məktəb”lərdə davam etdirmək məcburiyyətində qalmışdılar. Elə bir “məktəb” ki, orada nə minimum tələblərə cavab verən sinif otaqları, nə fənn kabinetləri, nə kompyuter otağı, nə idman zalı, nə də idman meydançası vardı. Soyuq və şəraitətsiz bu “məktəb”lərdə normal təhsil almaq yalnız müəllim və şagirdlərin dözümlü və fədakarlığından asılı idi. İndi isə Azərbaycan dövlətinin hertərəfli qayğısı ilə əhatə olunan məcburi köçkün ailələrinin uşaqları ən müasir məktəblərdə, geniş və işıqlı sinif otaqları, fənn kabinetləri, daimi internete çıxışı olan kompyuter otaqları, idman zalları olan ən müasir təhsil ocaqlarında təhsillərini davam etdirir. Bu isə həm də o deməkdir ki, gənclərin yüksək təhsil alması, onların vətənpərvər ruhda böyüməsi üçün əsas şərtlərdəndir.

Elxan Salahov,
“iki sahil”

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim edilir.